

Sten Kauppi
— *på hemmaplan*

3 juni — 3 september 2000

Produktion: Björn Lundberg och Sigtuna Museum

SIGTUNA MUSEUM

Stora Gatan 55, Box 13, 19321 Sigtuna
Tel 08-597 838 70

Omslag: LEJONHUNDEN
Broderi, 115 x 115 cm, 1986

Förord

Textil konst i världsklass

Sommar i Sigtuna innebär många besökare på strövtåg i gränder mot vattnet och på gröna strandängar, på upptäcktsfärd bland ruiner och runstenar, på jakt efter kunskap och upplevelser i stadens museer.

En upptäcktsfärd som ger såväl kunskap som omtumlande upplevelse erbjuds i stora mått i den utställning som i sommar är juvelen i kronan på Sigtuna Museum:

Sten Kauppi — på hemmaplan.

FÖR NÅGRA ÅR sedan visades på Waldemarsudde en stor retrospektiv utställning med verk från Sten Kauppis femtio år som konstnär. När han i sommar kommer till Sigtuna Museum är det första gången i sin hemkommun, "på hemmaplan", som han visar en verkligt stor utställning.

Dessutom en utställning med en oerhörd konstnärlig vitalitet, Sten Kauppi är snart 78 år, men här

visas till stor del nya verk, skapade under de senaste åren.

STEN KAUPPI är utbildad konstnär i måleri, men i den genre som blivit hans främsta uttrycksätt, den textila konsten, är han inte bara självlärd, han är i högsta grad pionjär och nyskapare; han är en mästare. Sten Kauppi "målar" med garn i experimentella, lekfulla broderier, i praktfulla, humoristiska applikationer, i monumentala stämningsladdade vävar. Han målar i alla kulörer, men med mycket rött, med guldtråd och finaste ospunna silke, med rivna trasor och grövsta garn av hampa.

HAN SYR med decimeterlånga stygn och med små, små, han syr rakt och kors och tvärs och med knutar; han blandar garn och tråd med fransar och lappar. Den prudentliga broderiamatören hisnar, men inser snabbt att varje stygn är noga

planerat, för resultatet - det är makalöst.

ANTINGEN MOTIVET är öppna landskap, madonnor, mytiska hästar eller något annat — gemensamt för hans verk är ett starkt uttryck av ljus och mörker, av glädje och sorg.

Få kan som Sten Kauppi med sin konst förmedla känslor och stämningar, liv och rörelse, kraft, men också stillhet, innerlighet och vemod. Här möts det enkla självklara och det allra mest ofattbara.

Hans konstverk går inte att glömma. De lämnar en inte ifred. De finns för ens inre öga. De lämnar spår efter sig.

Att få visa en utställning med Sten Kauppi är en stor glädje, för oss på Sigtuna Museum går nu en dröm i uppfyllelse.

*Elisabet Claesson
Sigtuna Museum*

*Mitt liv som textilt verksam – med konstlinje – är en baklängestango,
ett steg fram – ett tillbaka, ingen dans på rosor.*

*Trots sin förmenta mjukhet en av de tuffaste teknikerna, om man som jag
vill hålla i det hela. Något annat – inte tänkbart.*

*Mångfalden av textila arter kan förbrylla, dessutom en av vår civilisations
äldsta och allmännaste.*

*Sprungnen ur en primitiv begynnelse och behov till alltmer
förfinade resultat, balanserande industrins framfart och pengarusch.*

FLIGHT
Vävnad, 170 x 240 cm, 1993

*kunnig och naiv, fylld av kärlek och lek
gjorde jag ett jämfotahopp rakt in i den textila världen.*

*I botten adlad av studier i seende, mått och balans, färg mot färg,
ofta mer intuitivt än metodiskt.*

*Det blev mitt konstnärliga ankare; med nål, garn och något
att fästa stygnen i gjordes avtrampet till den nya världen.*

*Det uppstod en skvader, där färgen som material trängdes tillbaka
som uttrycksbildande medel. Plats tog nål, garn och så småningom vävstol.
Skvadern — var jag — vare sig konstnär eller konsthantverkare.*

*Först senare, i arbetet med en gyllene korkåpa uppstod tanken:
Det var då tusan, skulle inte jag förmå mitt textila material att
medverka till att föda ett konstverk.*

*Till yrkets förutsättningar hör: Man vet inte exakt, man lever
på den nåd, tro och tilltro som tilldelats en.*

En ständig förnyare av den textila bilden

Det står en imponerande, sju meter bred vävstol i det vackra, ljusa gavelrummet på Konstnärsgården i Rosersberg. Här tar en silkig väv sin början, len mot handen som en hästmule. Jag minns den från mitt första möte med Sten Kauppi för många år sedan.

Plötsligt känner jag en vild glädje över att återse den. Känna "färgen" på den glansiga, stolta frustande hjord av hästar som ännu inte trampat färdigt i vävens silke och galopperat bort över fälten.

NU MÖTS VI IGEN. En sagolik dag i maj när Konstnärsgårdens park spricker ut i blomlig glädje. Nu växer ett nytt konstverk fram i den magnifika gårdsateljén en bit från borigshuset.

Jag sveps in i en cirkusföreställning bland löst fästa tyglappar, färgglatt, glittrigt, knappnålar, garn, mångfald av stygn, hästar, clown, primadonnan och jag förnimmar cirkusvärldens alla ljud och dofter.

På sitt lekfulla sätt väcker Sten Kauppi här ett spännande barndomsminne från Kiruna till liv, och lyckas som alltid öppna dörrar och väcka känslor hos betraktaren.

Cirkuscollaget är en av hans två favoriter. Det andra är de fyra nygjorda 140 x 120 cm stora broderierna, Ansikten, som just nu hänger på ateljéväggen ovanför collaget.

Jag hade gjort så många religiösa uppdrag och fram växte fyra ansikten av Kristus, en del abstrakta, en del realistiska. Min önskan var att måla, närma det textila till oljefärgen. Jag går den här krokvägen att göra konst av textilt material, jag är målaren som inte får till det i olja.

Sten Kauppi är en förnyare av den textila konsten. Han "får till det" med nål och tråd, garn, tyg och i väv. I stort och smått, experimentellt, livfullt, lekfullt, färgstarkt, exotiskt, men ofta med några stygn av vemod. Han är vävens, tygets, garnets och trådens artist. Han målar och diktar i garn.

Det är en imponerande mängd verk som lämnat Konstnärsgården; kyrkliga textilier som mässhakar och korkåpor, gobelänger, ridåer och monumentala textila mästerverk för offentliga byggnader. Den hittills största, *Resa i kosmos* i glödande, lysande färger mäter 385 x 568 cm och väger runt 50 kg. Den vävnaden lämnade Konstnärsgården 1992 för att pryda Umeå Universitet.

ATT BRODERA ELLER VÄVA är omständigare än att måla och färgerna är inte blandningsbara. De olika materialen absorberar och återkastar ljuset olika. Och det som är gjort är gjort.

Det gäller att hålla den stora bilden, visionen, vid liv när man ser den växa fram centimeter för centimeter under månader och år. Några korrigerande övermålningar är inte möjliga i vävande måleri.

Vävandet är ett slags seans. Väven skall vibrera, kännas. Det händer saker vartefter man väver och skapar en bild. Men jag behöver den lagbundenhet som finns hos det textila materialet.

Sten Kauppi är blygsam och påpekar ofta själv att han inte är textilt utbildad. Men ingen kan som han överstärda alla kända gränser och tekniker, ideligen komma med nya impulser och uttryck, göra det omöjliga möjligt och alldeles egensinnigt underbart. Han är en mästare.

En uttjänt svart kostym förvandlas i applikationen *Ödesritt* till häst med ryttare på försvarets slitna sänglinne. Garn och trasor blir efter ett års arbete fyra gudomliga *Ansikten*.

STEN KAUPPI är född i Kiruna 1922. Intresset för textilier vaknade tidigt. Modern hade syateljé.

Hon gav oss tyglappar att leka med så vi barn skulle hålla oss lugna.

STEN KAUPPI gick sin egen väg, en rebell. Redan på Konsthögskolans målarlinje som elev till Sven X:et Erixson övergav han palett och pensel och blev en textil nyskapare.

Efter utbildningen på Konstfackskolan och Konsthögskolan i Stockholm på 1940-talet verkade han som fritt arbetande konstnär med inriktning på det textila området.

I hemlighet broderade han sina bilder och väckte stor uppmärksamhet med sin första textila utställning i Stockholm 1953. En sådan utvidgrning av bildskapandet in på ett traditionellt kvinnligt område ansågs sensationellt. Sten Kauppi stod för en textil lekfullhet som chockerade många. Och ändå var det inget nytt. Albertus Pictor, målare och pärlstickare var mycket framstående inom broderikonsten redan på 1400-talet.

Utställningen i Stockholm blev Sten Kauppis genombrott. Nationalmuseum köpte *Opera*, ett broderat klänningsliv på svart botten och drottning Louis köpte broderiet *Kvinna med barn*.

ÅRET DÄRPÅ skaffar Sten Kauppi sin första vävstol. Intresset för textil konst går nu mot en renässans och 1960-1970- och 1980-talen blir de monumentala, textila konstverkens storhetstid med stat, kommuner, lands-ting och kyrkor som beställare.

Sten Kauppi flyttar 1965 till Konstnärsgården i Rosersberg, ett charm-

fullt kulturhus som en gång var gästgiveri och lanthandel i Åshusby. Det nedre våningsplanet inreds till ateljé med stora vävstolar, mindre broderi-ramar och modelldockor för provning av kyrkliga skrudar.

DET VÅRAS för "den broderande lappen". Hans stora uppdragsgivare blir Statens Konstråd och kyrkan. Han skapar kyrkliga textilier och vävnader för offentliga byggnader. Han har flera vävstolar igång samtidigt, vandrar från bild till bild. Han tillhör de få textilkonstnärer som själv lägger sin hand vid skapandets alla moment från skiss, infärgning av garn till färdig väv.

Det blir många utställningar bland annat på Nationalmuseum och Liljevalchs konsthall i Stockholm. 1978 belönas Sten Kauppi med Sigtuna kommuns kulturstipendium. I Kunskapens Hus hänger hans vävnad, *Kunskapens träd* (1982) och i kommunhuset *Flight* (1993).

En liten lapp på 1.79 gånger 2.40 som har anknytning till flyget, som jag egentligen inte tycker om fast jag förstår att vi behöver det och att det har betydelse för Sigtuna kommun. Men kanske jag väver in några mörka moln.

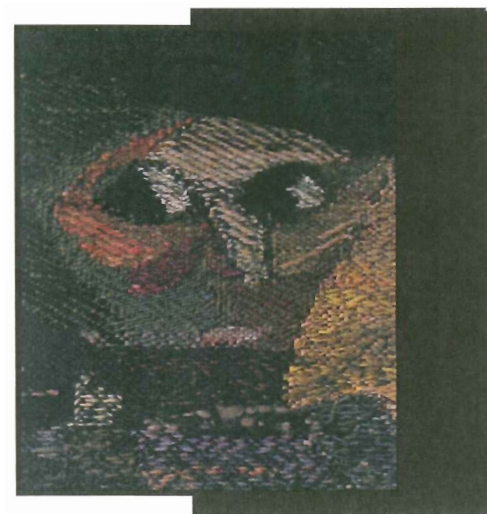
Det gjorde han.

Sten Kauppi har levt och verkat i

Konstnärsgården i 35 år, nått berömmelse både nationellt och internationellt. Han finns representerad på Nationalmuseum samt i en rad andra svenska muséer. Men han är ingen "kändis". Tycker inte om rampljuset, söker inte uppmärksamhet för sin person.

Men hans textila konst i alla dess former, färger och tekniker tränger på, berör som livet självt. Möten med Sten Kauppis textila mästerverk är andlöst spännande, de öppnar sinnen, ger impulser och aningar om en mänskligare, mer nära värld där det får ta den tid det tar att dricka en kopp kaffe i Konstnärsgårdens lusthus och uppleva skönheten i nyutslagen äppelblom.

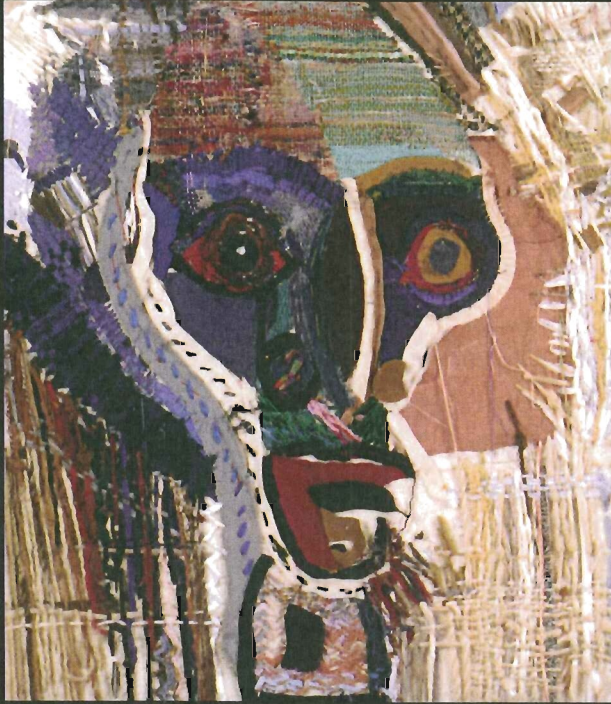
Monica Andréasson

SJÄLVPORTRÄTT, Vävnad 125 x 95 cm, 1981

ANSIKTEN, 4 Broderier, 140 x 125 cm, 2000

*dag är jag tillfreds med och aningen stolt
att ha fött till världen "Fyra ansikten".*

*De pekar alla på en djärvare satsning än tidigare arbeten. Har till sitt
innehåll fått ännu en komponent, nämligen den att inte vara utslätat sköna.*

*Som en röd tråd i den textila världen har skönheten gått. Inget fel.
Det vackra, det ideala vilande i sin harmoni och balans
är människans närhet till Gud.
Men det finns en sällsam spänning i uttrycket som också får spår
och samband med den värld vi alla lever i idag.
Därför visar de en väg att bygga vidare på.*

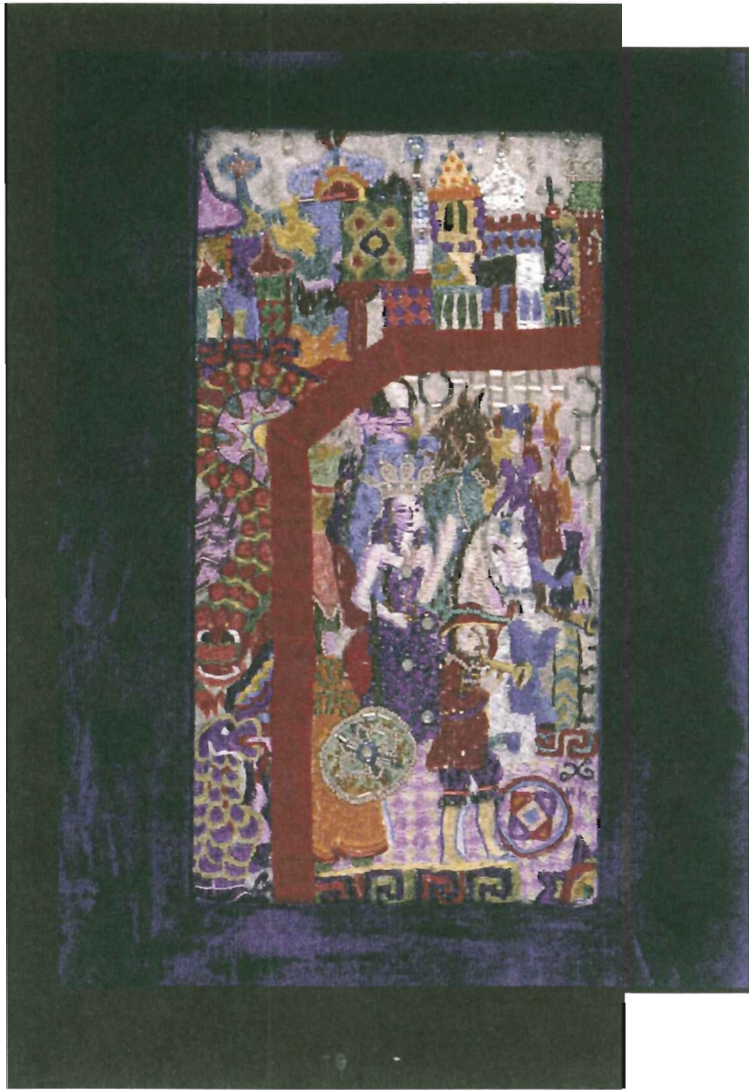
*Man upptäcker med ökande kunskap en skillnad i arbete och arbete.
I det lyckade finns det, detta något extra som gör det levande
och spännande att ta till sig.*

*När de fyra ansiktena var färdiga ställdes de ut i Galleri Björnen.
Detta inträffade under den tid då Stockholmstidningarna
inställt sin bevakning.
Det var glädjande och intressant att se tillströmningen
av människor och att ta del av kommentarerna.*

Kanske hade jag nått fram till publiken.

RYTTARE
Collage, 190 x 260 cm, 1988

DROTTNING KRISTINA
Broderi, 43 x 28 cm, 1942

I SOLSTOLEN
Collage, 205 x 250 cm, 1980

Illusion. Inte trolla bort, men trolla fram. Ge illusion av.

*Frambesvärja liv ur materialet. Att lyckas ge nerv till geometrisk fyrkant.
En illusion som håller oss sökande uppe. Vi, de av konst besatta.*

*I arbete, fyra fyrkanter, 2 x 8 m. Min barndoms Cirkus, det rörliga all-konstverket.
Sommaren med värme och sol. Inte växer dvärgbjörken nämnvärt, men nog sträcker
den sig girigt mot solen.*

*Det är liv och rörelse i samhället, en ständig ström av bilar, busvagnar, transporterar
material till tältbygget. Strömmen av fordon, djur och förnödenheter går
från ett tivolispar på järnvägsområdet till planen där tältet skall resas.*

*Hela miljön klingar av släggornas symfoniska duns mot grova järntenar.
Fäste mellan tält och mark. Inte märks en och annan häftig regnskur i det allmänna bullret.
I varje fall gör inte vi barn det.
Nu hörs rytmiska ramsor och vips skjuter den stora och tunga tältduken fart utefter
de två masterna med var sin flagga i toppen och man har fått tak Över manegen sås spån.*

*Vi barn häpnar. In på den halvfärdiga scenen stiger en tant på sylvassa klackar.
Bestämt är håret rött och små krokor inramar det runda ansiktet med en knallröd mun.
Vi gapar inför det oväntade språket. På tyska ger hon order och vi tolkar det
som hon är arg. Men tanten pratar, skriker ibland och gestikulerar.*

*Hur främmande för oss, som vana vid Tornedalsfinskan och dialektsvenskan
ändå fått någon träning i flerspråk.*

SKISS
Papper

Sten Kauppi

Konstnärsgården
195 95 Rosersberg

Född i Kiruna 1922
1942 – 1944 Konstfackskolan, avd reklam
1946 – 1947 Konstakademien, avd måleri

Under studietiden börjar
Sten Kauppi brodera sina bilder
i största hemlighet.

Efter inbjudan av
Skellefteås Konstförening deltog
Sten Kauppi med några av sina
allra första broderier.
Utställningen blev en
publik- och kritikersuccé.
Efter denna utställning kom Kauppi
att hängivet ägna sig åt textila bilder.

1953 debut i Stockholm, ett genombrott.

Därefter har Sten Kauppi visat sina verk
på många utställningar i Sverige
och i utlandet.

1997 visade prins Eugens Waldemarsudde
en retrospektiv utställning
av Kauppis mångfasetterade textilkonst.

MARIANA PINEDA
Dräktskisser Göteborgs stadsteater, 1954

Sten Kauppi

har utfört många verk
för offentliga byggnader, skolor och kyrkor.
Ett urval:

Vävnader:

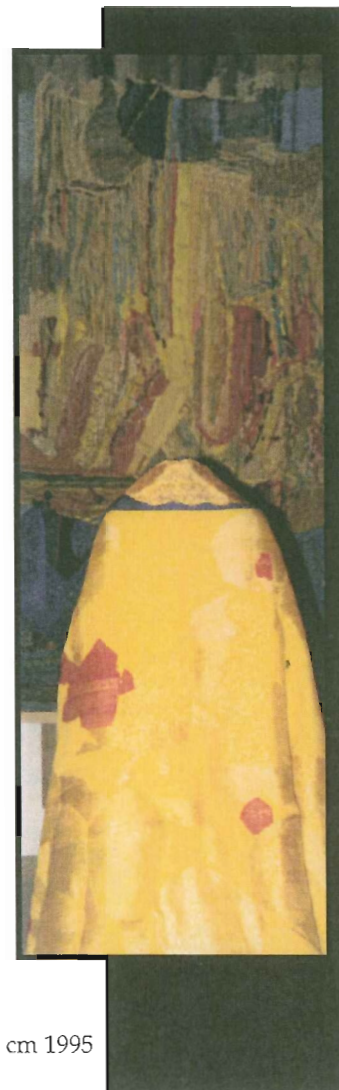
Västerås Stadshus
Teologiska Högskolan, Lidingö
Missionskyrkan, Falun
Fortifikationsförvaltningen, Eskilstuna
Nyköpings Stadshus
Sigtuna kommuns förvaltningsbyggnad
Kunskapens Hus, Märsta
Förvaltningsbyggnaden, Kalix
Stadshuset, Ronneby
Umeå Universitet

Ridåer:

Högdalskolan, Stockholm
Malmfältens Folkhögskola, Kiruna
Sunderby Folkhögskola, Sunderbyn
Tunaskolan, Luleå
Lugnetgymnasiet, Falun
Folkets Park, Kramfors

Kyrkliga verk:

Bureå kyrka
Högalidskyrkan, Stockholm
Linköpings Domkyrka
Sunne kyrka
Stor uppsättning skrudar till Motala kyrka
och Johannelundskyrkan, Linköping.

SOLHIMMEL, Broderi, 300 x 150 cm 1995
BISKOPSKÅPA i arbete.

På utställningen

visas följande verk:

Ansikten	4 Broderier	140 x 125 cm	2000
Lejonhunden	Broderi	115 x 115 cm	1986
Solhimmel	Broderi	300 x 150 cm	1995
Snöritt	Broderi	205 x 240 cm	1994-95
Nattmänniskor	Broderi / collage	120 x 105 cm	1994
Kyssten	Broderi / collage	90 x 53 cm	1995
Ryttare	Collage	190 x 260 cm	1988
I Solstolen	Collage	205 x 250 cm	1980
Självporträtt	Vävnad	125 x 95 cm	1981
Mariana Pineda	Dräktskisser till Göteborgs Stadsteater		1954
Drottning Kristina	Broderi	43 x 28 cm	1942
Skiss, Ryttare	Papper		
Berget lever	Serie med sju Broderier	30 x 30 cm	
Rött landskap	Vävnad	130 x 95 cm	
Biskopskåpa, i arbete			

Sten Kauppi

— på hemmaplan

Produktion: Björn Lundberg och Sigtuna Museum våren 2000

Katalogens tryckning har bekostas med hjälp av bidrag
från ESTRID ERICSONS STIFTELSE.

Foto: Rickard Forsberg, Susanne Costelius (sid 21)

Text: Sten Kauppi, Elisabet Claesson, Monica Andréasson

Redigering och grafisk form: Monica Andréasson

Tryck: X-O Graf Tryckeri AB, Uppsala, maj 2000

Stan Kangywi

